

ERDIKO KAIERA

LUIS TOSAR

AKTOREA

«Egon behar den lekuetan egoten saiatzen naiz, hori da militantzia»

Luis Tosar aktore galziarrak (Lugo, 1971) dagoeneko Donostiako Zinemaldiko Maskorra (*Te doy mis ojos*) eta Espainiako hiru Goya sari (*Los lunes al sol*, *Te doy mis ojos*, *Celda 211*) lortu ditu. Produktore lanetan ere badabil eta Di Elas musika taldeko kide da. Kamera aurrean nahiz atzean, arazo sozialen inguruko gogoeta du hizpide.

| MIKEL GARCIA IDIAKEZ |

FARC gerrillaren eta Kolonbiako Gobernuaren arteko Bake Elkarrizketekin batera estreinatu da *Operación E*. Kolonbiako zein errealitate islatu duzue filmean?

Gatazkaren zati jakin bati heldu diogu, benetak gertakizun batean oinarrituta: FARCen gatibu zen Clara Rojasek semea izan zuen eta nekazari familia bati eman zioten umea, zaintzeko. Familia horren historia kontatu dugu, umea aurrera ateratzeko bi urtetan bizitakoa. Helburua ez da izan Kolonbiako gatazka armatuari buruzko analisisa egitea.

Baina testuinguru hori agerikoa da pelikulan. Halako gatazkez aritzean, arriskua izaten da pertsonaia estereotipatuak egitea, gaiztoen eta onen arteko gatazka aurkeztea...

Bai, gatazka armatu bati buruz istorioa kontatzea konplexua da beti, faktore askok kutsatuta daude alde guztiak, baina gure historia protagonistaren ikuspegitik dago kontatua, eta protagonistarentzat alde guztiak dira gaiztoak: gatazkek desplazatu dituen lau milioi biktima horietako bat da, paramilitarrek desplazatuak, edo FARCek, edo armadak... Anonimatuari hiri handietako auzo txiroetan bizi diren horiek guztiak dira, azkenean, gatazka sufritzen dutenak eta inork kontuan hartzen ez dituenak.

Aritz Moreno donostiarrak zuzendutako *Cólera* film laburrean hartu duzue parte, Nafarroan errodatua. Urte bukaeran estreinatzea da asmoa, zer moduzko esperientzia izan da?

Ia dena sekuentzia planoan dago grabatua [etenik gabe], komiki kutsuarekin, eta sakon-ean intolerantziak hitz egiten du. Pertsona

LUIS ALMANSA

“Sozialki justuak iruditzen zaizkidan gauzak defendatu ditudala esango nuke, asmoa ez da inor erasotzea, nire pentsamenduarekin koherentea izatea baizik”. Argazkietan, ezker-eskuin, antzeztu dituen hainbat rol: langabetuarena *Los lunes al sol* filmean; tratu txar emalea *Te doy mis ojos* pelikulan; “Malamadre” presoa *Celda 211* lanean; eta nekazari kolonbiarra, estreinatu berri den *Operación E* luzean.

jakin bat baztertu behar dela erabaki eta denak elkartzen dira haren aurka. Gaur egungo akats handietakoa da: batzuetan, erraza da kolektibo oso bati sinetsaraztea norbait gaiztoa dela edo zerbait txarra ordezkatzeko duela, eta zigortu egiten dugu denen artean, egoeraren benetako analisia egin aurretik.

Krisia eta etxebizitzaren espekulazioa du ardatz zure azken proiektuak (*Los fenómenos*). Gai sozialak jorratu ohi dituzu pantaila handian.

Istorioak kontatzen diru asko gastatzen da, erantzukizun hori dugu, eta saiatzeko naiz istorio horiek harago joango den irakurketa izan dezaten. Jendea pelikula ikustera badoa, entretenitzeaz gain gogoetarako aukera izatea ez da txarra, hausnartzeko moduko gai latzak bizi baititugu egunero.

Zinemak balio du orduan kontzientziak astintzeko?

Gogoetarako bide eman dezake behintzat. Aretoan ilunpetan, ordubete baino gehiago hausnartu dezake ikusleak pantailan duen gaiak, hedabideetan agertzen diren gaiak izan arren sarri ez diegulako eguneroko erritmo bizian behar duten arreta eskaintzen. Segituan iraungitzen da dena, zabaltzen diren abiadura berean desagertzen dira albisteak, eta gaietan sakontzeko aukera handiagoa ematen du zinemak. Ikuslearekin enpatizatu dezaketeko pertsonaiak eraikitzen ditugu eta emozionalki harrapatzen badugu, mezuak edo gaiak eragin handiagoa izango du publikoarengan, barrurago iritsiko zaio.

Eta zuk nola enpatizatu duzu zure pertsonaiekin, tratu txar emalearen edo hiltzailearen rola antzeztu duzunean, adibidez?

Hori da gure ofizioa. Ondorio guztiekin sartzen zara pertsonaiaren larruazalean, ez duzu epaitzen eta ahalik eta sinesgarrien helarazi behar diozu ikusleari. Ez du esan nahi pertsonaiaren printzipioekin bat egiten duzunik,

baina azkeneraino defendatu behar duzu, eta horretan datza interpretazioaren aberastasuna. Ideia, mezu edo emozio baten zerbitzura dagoen tresna gara gu, eta pertsonalki agian desatsegina da gaiztoaren rola antzezteko, baina profesionalki oso dibertigarria izan daiteke. Publikoaren esku dago pertsonaia gorrotatzea edo atzean dituen motibazioak ulertzea edo dena delakoa. Gogoeta horiez mintzo nintzen aurreko erantzunean, albiste bat ikusten dugunean zaila zaigulako hausnarketa maila horietara iristea, gertakizun baten atzean dauden zirkunstantziak, ezaugarriak, testuingurua... ematea falta delako maiz.

“Istorioak kontatzen diru asko gastatzen da, erantzukizun hori dugu, eta saiatzeko naiz istorio horiek harago joango den irakurketa izan dezaten”

Pantailatik kanpo ere, gizarte gaiak lotutako aldarrikapen ugari hartu duzu parte. Tartean, Prestige itsasontziak eragindako hondamendiaren salaketan. Hamar urte bete ditu aurten aferak eta epaiketa hasi berri dute.

Tragedia handia izan zen eta une berezia, gutxitan gertatzen delako herri guztia bat eginda kalera ateratzea hain modu garbian protesta egitera eta erantzukizunak eskatzera. Egia da denborarekin mugimendua indarra galtzen joan zela, eta oraingo epaiketa itxurakeria da, paktaturiko akordioa, beste ezer baino gehiago. Ez dirudi erantzukizunak eskatuko direnik eta beharrezkoa izango da berriz ere mobilizatzea, baina zaila izango da, hoztu egin delako gaia.

Galiziako BNG alderdiko zerrendetan aurkeztu zinen garai batean, baina politikatik aldentzea erabaki zenuen gero. Politikaz nazkatuta bukatu al zenuen?

Bai, konturatu nintzen garrantzitsua dela jakitea non gauden bakoitza, zein den gure arloa eta non diren baliagarriak egin ditzakegun ekarpenak. Eta politikan ikusi nuen ez naizela baliagarria eta ez nagoela eroso. Marketina oso inportantea da mundu horretan, alderdi barruan dauden joera guztiak asebeteko nahi dira... Orain, egon behar den lekuetan egoten saiatzen naiz,

LUIS TOSAR • ERDIKO KAIERA

ko, bai niretzat eta bai erreferentetzat zaituztenentzat, erreferenteak izatea beti delako arriskutsua. Zerbaitetan edo norbaitengan itsu-itsuan sinestea arriskutsua da, idealizazioak ez dira onak eta pentsamendu kritikoak aberasten gaitu, aldeko eta kontrako ezaugarriak aztertu eta ematen ditugun urratsak modu kontzientean emateak. Ni neu dena erlatibizatzen saiatzen naiz, zuhurra izaten, nahiz eta beti ez dudan lortzen eta batzuetan ez dut mezua nahi bezala helarazten, kontuz ibili beharra dago beti. Orokorrean, sozialki justuak iruditzen zaizkidan gauzak defendatu ditudala esango nuke, eta nire asmoa ez da inor erasotzea, nire pentsamenduarekin koherentea izatea baizik.

hori da militantzia, zarata egitea eta ahotsik ez duten foroei ahotsa ematea, ahal den moduan. Nahiko nuke mutur-joka ez amaitzea eta ez dut hori babestuko, baina jendea oso nekatuta dago eta ez naute harritzen gerta daitezkeen jarrera biolentoei, politikariak herriaren iritziarekin bat ez datozen erabakiak ari baitira hartzen. Izugarria da hori, herriak berak hor jarri dituen pertsonak direlako. Gizarte mugimendua da munduaren norabidea gidatu beharko lukeena, baina zoritxarrez ez da hala.

Xarmenta Saria jaso zenuen 2005ean, galizieraren aldeko defentsa egiteagatik. Zer da zuretzat galiziera?

Nire lurra, nire ama da, gurasoen hizkuntza, kultura horretan hazi naiz. Galiziar guztion ezaugarria da, baina zenbait sektorek oso gaizki tratatu dute, zehazki PPK baztertu egin du, erabakigarriak ziren uneetan. Orain une horietako batean gaude: pixka bat aurrera egitea lortu genuen eta beste behin, harriak bota dizkiote gainera. Ama hizkuntza bere lekua egiten ari zen hainbat eremutan, bereziki kultur arloan, baina hezkuntzan galiziera inposatzen dela eta halako erasoekin hasi dira...

Aktore ezaguna eta errespetatua izanik, nola daramazu jendeak aldarrikapen sozialen, hizkuntza baten, herri baten... erreferentetzat hartzen zaituenean?

Tentuz eta ahalik eta modu zentzudunenean gestionatzen saiatzen naiz, arriskutsua dela-

“Zirkuitu komertzialetik at dauden proiektuak ateratzen ditugu aurrera produktoran; ez dira errentagarriak, baina egin beharreko filmak dira”

ZircoZine ekoiztetzeko produktoreetako bat zara. Zein da zuen filosofia?

Inguruko jendearekin ateratzen ditugu aurrera proiektuak, konfiantzazko jendearekin, Galiziako istorioak kontatzeko eta bertako talentua erakusteko asmoz. Horrez gain, normalean zirkuitu komertzialetik at dauden pelikulak dira eta horregatik handiagoa da ahalegina, beste produktora batzuekin elkarlanean aritzen gara, proiektu ausartagoei aukera emateko: *Los fenómenos*, *18 comidas*, *Crebinsky*... Ekoiztetxe txikia gara eta gure helburua ez da negozioa egitea, film txiki eta pertsonalen aldeko apustua egitea baizik. Horrek inplikazio enpresarialetik harago joatea eskatzen du, ez direlako ekonomikoki pelikula errentagarriak, baina aldi berean egin beharreko pelikulak dira, kontatu beharreko istorioak.

te, film txiki eta pertsonalen aldeko apustua egitea baizik. Horrek inplikazio enpresarialetik harago joatea eskatzen du, ez direlako ekonomikoki pelikula errentagarriak, baina aldi berean egin beharreko pelikulak dira, kontatu beharreko istorioak.

Badirudi krisi garaian kultura izan ohi dela gaztigatuenetakoa, ez al da sektore estrategikoa?

Alde batetik ulertu dezaket herritarrak kontu garrantzitsuagoetan izatea burua, etxetik ez kaleratzean adibidez, baina egia da baita ere kulturaren industria oso industria indartsua dela, lanpostu asko mugitzen dituena eta hori ez da beti gardentasunez kontatzen. Familia ugari bizi da kulturatik, tartean zinematik, eta aintzat hartzeko sektorea izan behar luke. Gure kasuan, orain hasiko gara ikusten BEZaren igoerak nola eragingo dion aurretik jada oso gaizki zegoen Espainiako ekoizpen zinematografikoari. Produktorak ixten ari dira, BEZa igotzeko erabakiekin batera ez dagoelako beste aldeko politikarik, inbertitzaile pribatuak erakartzeko pizgarri fiskalak adibidez; ez dugu inongo babesik eta AEBetako industriak du distribuzioaren monopolioa. ■

Galiziarrek eta PP

“Ulertzen zaila da Galizia, baina beste edozein leku bezala; zuek ere [EAEn] zenbat urtez izan duzue EAJ gobernatzeko? Nire ustez, Feijóo azkarra izan da hauteskundeak aurreratuta, Madrilgo Gobernuaren neurriek ez baitiote inongo mesederik egiten eta beste urtebeteko epean jarraitzaileak galdu ditzake. Alternativa Galega de Esquerdarekin ikusi da, Beirasek eserleku asko lortu ditu hilabete eta erdiko kanpainarekin eta alternatiba indartsua da Galiziarako. Badirudi galiziarrek DNAn daramatela PP, baina Beiras bezalako lider indartsua agertzen denean, aldaketarako nahia dagoela antzematen da, alternatiba badago, eta ziur naiz noizbait lortuko dugula”.